

Sefirat ha'Omer and the Students of Rabbi Akiva

Learning from their death,
the purpose of Life

May 1, 2011

Source Materials:
Rabbi Kenneth Brander
The David Mitzner Dean
Yeshiva University
Center for the Jewish Future
brander@yu.edu

(A) **בראשית רבה (וילנא) פרשה סא**
 ר' עקיבא אומר אם היו לך תלמידים בנערותך עשה לך תלמידים בזקנותך שאין אתה יודע איזה מהם מתקיים לך זה או זה ואם שניהם כאחד טובים, י"ב אלף תלמידים היו לר"ע מעכו ועד אנטפרס וכולם בפרק אחד מתו, למה שהיתה עיניהם צרה אלו באלו ובסוף העמיד שבעה, רבי מאיר, ורבי יהודה, רבי יוסי, ור' שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע, ורבי יוחנן הסנדלר, ור' אליעזר בן יעקב, ואית דאמרי ר' יהודה, ור' נחמיה, ורבי מאיר, רבי יוסי, ורשב"י, ור' חנינא בן חכינאי, ורבי יוחנן הסנדלר, א"ל בניי, הראשונים לא מתו אלא שהיתה עיניהם צרה אלו לאלו תנו דעתכם שלא תעשו כמעשיהם, עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה,

R. Akiba said: If you have raised disciples in your youth, raise disciples in your old age, because you do not know which the Holy One, blessed be He, has destined for you, 'Whether this or that, or whether they both shall be alike good.' R. Akiba had twelve thousand disciples from Gabbath to Antipatris, and all died at the same period. Why? Because they looked grudgingly on each other. Eventually he raised seven disciples: R. Meir, R. Judah, R. Jose, R. Simeon, R. Eleazar b. Shamua', R. Johanan the Cobbler, and R. Eliezer b. Jacob. Others say: R. Judah, R. Nehemiah, R. Meir, R. Jose, R. Simeon b. Yohai, R. Hanina b. Hakinai, and R. Johanan the Cobbler. Said he: My sons, the previous ones died only because they grudged each other [the knowledge of the Torah; see to it that you do not act thus. They therefore arose and filled the whole of Eretz Israel with Torah.

(B) **תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד ב**
 אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמים, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר רב חמא בר אבא, ואיתימא ר' חייא בר אבין: כולם מתו מיתה רעה. מאי היא? א"ר נחמן: אסכרה.

It was said that R. Akiba had twelve thousand pairs of disciples, from Gabbatha to Antipatris; and all of them died at the same time because they did not treat each other with respect. The world remained desolate until R. Akiba came to our Masters in the South and taught the Torah to them. These were R. Meir, R. Judah, R. Jose, R. Simeon and R. Eleazar b. Shammua; and it was they who revived the Torah at that time. A Tanna taught: All of them died between Passover and Pentecost. R. Hama b. Abba or, it might be said, R. Hiyya b. Abin said: All of them died a cruel death. What was it? — R. Nahman replied: Asakrah.

ⓐ קהלת רבה (וילנא) פרשה יא
ורבי עקיבא אומר שנים עשר אלפים תלמידים היו לי מגבת ועד אנטיפרס וכולן מתו בחיי בין פסח לעצרת ובסוף העמידו לי שבעה ואלו הן, רבי יהודה ורבי נחמיה ורבי מאיר ורבי יוסי ורבי שמעון בן יוחאי ורבי אליעזר בנו של ריה"ג ורבי יוחנן הסנדלר, אמר להם הראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה אתם לא תהיו כן מיד עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה, ר' נתן [נ"א כהן] פתר קרייא באשה אם לקחת אשה בנערותך לקח בזקנותך למה אינך יודע איזה בניס מתקיימין לך אם של נערותך אם של זקנותך אם שניהם כאחד טובים.

ⓑ תשובות הגאונים - שערי תשובה סימן רעח
וששאלתם למה אין מקדשי ואין כונסין בין פסח לעצרת אם מחמת איסור או לאו. הווי יודעי שלא משום איסור הוא אלא משום מנהג אבלות שכך אמרו חכמי שנים עשר אלפים זוגים תלמידים היו לו לר' עקיבא וכלם מתו בין פסח לעצרת על שלא נהגו זה בזה ותני עלה וכלם מתו מיתה משונה באסכרה ומאות' שעה ואילך נהגו ראשונים בימים אלו שלא לכנוס בהן ומי שקפץ וכנס אין אנו קונסי אותו לא עונש ולא מלקות אבל אם בא לשאול לכתחילה אין מורי' לו לכנוס ולענין קדושין מי שרצה לקדש בין פסח לעצרת מקדש לפי שאין עיקר שמחה אלא בחופה:

ⓓ רבינו ירוחם - תולדות אדם וחווה נתיב כב חלק ב דף קפו טור ד
לקדש ולכנוס בין פסח לעצרת כתב רב האי ז"ל בתשוב' שמקדשין כי אין שמחה אלא בחופה ובסעודה אבל אם בא לשאול אם יכנוס אומרים לו לא תעשה משום תלמידי רבי עקיבא שמתו כלן באסכרה בין פסח לעצרת מפני שלא נהגו כבוד זה בזה ואם עבר וכנס אין מלקין אותו ולא קונסין אותו בשום קנס.

ⓔ טור אורח חיים סימן תצג
נוהגין בכל המקומות שלא לישא אשה בין פסח לעצרת והטעם שלא להרבות בשמחה שבאותו זמן מתו תלמידי ר"ע וכתב הר"י גיאת דוקא נישואין שהוא עיקר שמחה אבל לארס ולקדש שפיר דמי ונישואין נמי מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו אבל אם בא לעשות בתחלה אין מורין לו לעשות כן וכזה הורו הגאונים ויש מקומות שנהגו שלא להסתפר ויש מסתפרי' מל"ג בעומר ואילך שאומרים שאז פסקו מלמות מצאתי כתוב מנהג שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת משקיעת החמה עד שחרית משום תלמידי רבי עקיבא שמתו סמוך לשקיעת החמה ונקברו אחר שקיעת החמה והיה העם בטלין ממלאכה על כן גזרו שלא לעשות שמחה בינתיים ונהגו הנשים שלא לעשות מלאכה משתשקע החמה ועוד שאנו סופרים העומר אחר שקיעת החמה וכתוב שבע שבתות תמימות תהיינה מלשון שבות ולשון שמיטה שבע שבתות וכתוב וספרת לך שבע שבתות שנים מכאן שהספירה כבית דין מה שנת השמיטה אסור במלאכה אף זמן ספירת העומר דהיינו לאחר שקיעת החמה אסור במלאכה:

④ ספר אבודרהם תפלות הפסח ד"ה כל ארבעה
ונוהגין בקצת מקומות לא לישא אשה בין פסח לעצרת ושלא להסתפר והטעם שלא להרבות בשמחה שבאותו זמן מתו שנים עשר זוגות אלף תלמידים לר"ע באסכרה מפני שלא היו נוהגים כבוד זה לזה (יבמות סב, ב). וכתב הר"י בן גיאת דוקא נישואין שעיקר שמחה חופה וכניסה אבל ליארס ולקדש שפיר דמי. ונישואין נמי מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו אבל אם בא לשאול בתחלה מורין לו שלא לעשות כן וכן הורו הגאונים. ויש מקומות שנוהגין לישא אשה ולהסתפר מל"ג לעומר ואילך שאמרו שאז פסקו מלמות וכן כתב אבן הירחי ששמע בשם ה"ר זרחיה הלוי שמצא כתוב בספר ישן הבא מספרד שמתו מפסח ועד פרוס העצרת ומאי פרוס פלגא מדתנן (פס' ו, א) שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח ל' יום ופלגא חמשה עשר יום קודם העצרת וזהו ל"ג לעומר ע"כ.

④ אגרת רב שרירא גאון כיצד נכתבה המשנה
ומסר רבי עקיבא את עצמו להריגה (ברכות סא, ב) אחר שנפטר רבי יוסי בן קסמא, ונהרג ר' חנינא בן תרדיון ונתמעטה החכמה אחריהם. והעמיד ר' עקיבא תלמידים הרבה והוה שמדא על התלמידים של ר' עקיבא, והות סמכא דישראל על התלמידים שניים של ר' עקיבא, דאמור רבון שנים עשר אלף תלמידים היו לו לר' עקיבא מגבת ועד אנטיפטרס וכלם מתו מפסח ועד עצרת והיה העולם שמש והולך עד שבאו אצל רבותיהם שבדרום ושנאה להם רבי מאיר ור' יוסי ר' יהודה ור' שמעון ור' אלעזר בן שמוע והם העמידוה באותה שעה כדאיתא ביבמות (סב, ב).

① ספרי במדבר פיסקא קנו ד"ה ויהיו על
ר' עקיבא אומר אלף למטה אלף למטה שנים עשר אלף מה ת"ל לכל מטות ישראל תשלחו לצבא להביא את שבטו של לוי:

⑤ תלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק ד' דף סח טור ד' /ה"ה
תני ר' שמעון בן יוחי עקיבה רבי היה דורש דרך כוכב מיעקב דרך כוזבא מיעקב רבי עקיבה כד הוה חמי בר כוזבה הוה אמר דין הוא מלכא משיחא אמר ליה רבי יוחנן בן תורתא עקיבה יעלו עשבים כלחייך ועדיין בן דוד לא יבא אמר רבי יוחנן קול אדריינוס קיסר הורג בביתר שמונים אלף ריבוא א"ר יוחנן שמונים אלף זוג של תוקעי קרנו' היו מקיפין את ביתר וכל אחד ואחד היה ממונה על כמה חיילות והיה שם בן כוזבה והיה לו מאתים אלף מטיפי אצבע שלחו חכמים ואמרו לו עד אימתי אתה עושה את ישר' בעלי מומין אמר להן וכי היאך איפשר לבודקן

① משנה מסכת עדויות פרק ב
[י] אף הוא היה אומר חמשה דברים של שנים עשר חדש משפט דור המבול שנים עשר חדש משפט איוב שנים עשר חדש משפט המצריים שנים עשר חדש משפט גוג ומגוג לעתיד לבא שנים עשר חדש משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חדש שנאמר (ישעיה י"ט /סו/) והיה מדי חדש בחדשו רבי יוחנן בן נורי אומר מן הפסח ועד העצרת שנאמר ומדי שבת בשבתו:

ספר שבולי הלקט סדר פסח סימן רלה
אחי ר' בנימין נר"ו פל הטעם מה שנהגו שלא לישא בין פסח לעצרת לפי מה שמצינו בסדר עולם
פ"ג משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חדש שנאמר והיה מידי חדש בחדשו ר' יוחנן בן נורי אמר מן
הפסח עד עצרת שנאמר ומדי שבת בשבתו וכן פל הטעם מה שנהגו שלא לעשות מלאכה לאחר
שקיעת החמה בימי ספירת העומר לפי שהעומר בא משעורים ושיעורו עשירית האיפה קמח וכן
מנחת סוטה היתה שעשירית האיפה קמח שעורים. על כן נהגו הנשים צדקניות שלא לעשות
מלאכה כל הלילות של ספירת העומר להיות להם לכבוד ולתפארת ולהיות להם לזכר וסימן
לבעבור תהיה יראת ה' על פניהן ונווסרו כל הנשים אשר לא תבגודנה אשה מריעה ומצינו כיוצא
בה ויעש את כבוד נחושת במראות הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד א
תנו רבנן, ארבעה סימנין הן: סימן לעבירה - הדרוקן, סימן לשנאת חנם - ירקון, סימן לגסות הרוח
- עניות, סימן ללשון הרע - אסכרה.

שולחן ערוך אורח חיים סימן תצג
סעיף ג (יד) יש נוהגים להסתפר בראש חדש אייר, וטעות הוא בידם. הגה: ה מיהו בהרבה [ח]
מקומות נוהגים להסתפר עד ראש חדש אייר, (טו) ואותו לא יספרו מל"ג בעומר ואילך, אעפ"י
שמותו להסתפר בל"ג בעומר בעצמו. ואותו מקומות שנוהגין להסתפר מל"ג בעומר ואילך, לא
יסתפרו כלל אחר פסח עד ל"ג בעומר. ולא ינהגו בעיר אחת (טז) ו מקצת מנהג זה ומקצת מנהג זה,
משום לא תתגודדו (דברים יד, א) וכל שכן שאין לנהוג (יז) היתר בשתייהן. (ד"ע).

ספר המנהגים (טירנא) מנהג של שבת ז"ה למחר ביום
ויש מקומות שאומרים בכל שבת אב הרחמים לבד כשמברכין החדש, ובחטונה ור"ח ויום טוב. ויש
מקומות שאין אומרים [אותו] אלא בין פסח לעצרת, ואז אומרים אפילו כשמברכין החדש, אחר
ברכת החדש.

ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות שבועות ז"ה [א] סיון
לעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת. וסל מנ"ו ועצרו, ר"ל דפקודי נמנו באותו סדר. א"א
תחינה מר"ח סיון עד אחר אסרו חג של שבועות. במגנצא אומרים תחינה עד ג' סיון כי ג' בסיון
מתענין שם בכל שנה על גזירה שהיתה שם באותו יום, לכן אומרים תחינה עד יעבור התענית.
והסימן היו נכונים ליום השלישי (שמות יט, יא). הג"ה במהרא"ק: א"א צו"ץ דמר"ח מצות הגבלה.
בשבת דלפני חג השבועות נוהגין באשכנז להזכיר כל מדינות וקהלות ויישובים שהיה בהן גזירת
תתנ"ו. ואומר אותך לאהבה. זולת אלהי באזננו. אב הרחמים במקומו. בכל מדינת ריינוס א"א אב
הרחמים אלא בשבת דלפני שבועות דמזכירין את הקדושים גזירת תתנ"ו. ובשבת חזון ישעיהו
מזכירין ג"כ אותן הקדושים ואומר אב הרחמים. וכן הנהיג מהר"ז ייענט בטערוויז. ובערב שבועות
וכן באסרו חג א"א ג"כ למנצח. ואם חל ביום שני או חמישי אז אומרים אל ארך אפים.

שולחן ערוך אורח חיים סימן רפד

סעיף ז

בשבת שהפרשיות מחוברות, מפטירין בהפטרת פרשה (יג) שנייה. הגה: (יד) וע"ל סי' תכ"ח * ונהגו להזכיר (טו) אחר קריאת התורה נשמת המתים ולברך ז' העוסקים בצרכי צבור, כ"מ לפי מנהגו. (שבולי הלקט והגהות מרדכי פ"ק דשבת) ונוהגין לומר: יקום פורקן, ואין בזה משום איסור תחינה בשבת. וג"כ נוהגין לומר: אב הרחמים; (טז) ובכל יום שא"א בו צו"צ אין אומרים אותו, וכן כשיש חתונה או מילה. ויש מקומות שא"א אותו (יז) כשמברכין החדש, מלבד (יח) ח בימי הספירה, והולכים בכל זה אחר המנהג.

משנה ברורה סימן רפד ס"ק יח

(יח) בימי הספירה - משום שהיו הגזרות באותו זמן ואפילו חל מילה בשבתות ההם דאיכא תרתי לטיבותא אפ"ה אומרים דהא אומרים אותו בימי חדש ניסן כשמברכין חדש אייר דאית ביה נמי תרתי לטיבותא [וה"ה אם יש מילה בניסן דאיכא ג' לטיבותא ג"כ אומרים אותו דאין חילוק בין תרתי לטיבותא ובין ג' לטיבותא] אבל כשחל ר"ח אייר בשבת אין אומרים אותו וכ"ש שאין מזכירים בו נשמות וכן בכל חודש ניסן אף בימים שלאחר הפסח דהוא תוך הספירה ג"כ אין מזכירין בו נשמות אבל אה"ר אומרים בו כיון שהוא בימי הספירה:

מגן אברהם אורח חיים סימן רפד ס"ק ח

ח בימי הספירה - משום שהיו הגזירות באותו זמן ואפ"ל חל מילה בשבתות ההם אומרים אותו דהא אומרים אותו בחדש ניסן אבל כשחל ר"ח אייר בשבת א"א אותו אבל בשבת שלפני ר"ח אנו אומרים אותו ואין מזכירין בו נשמות אפ"ל בספירה [הגמ"נ]:

לקט יושר חלק א (או"ח) עמוד צו ענין ג

Rabbi Joseph ben Moses was born in 1423 in Hoechstadt, Bavaria, He studied under Rabbi Jacob Weil, Rabbi Judah Mintz, and Rabbi Joseph Colon, although his principal teacher was Rabbi Israel Isserlein. R. Joseph's biography of Rabbi Isserlein, Leket Yosher, is a compendium of vignettes, notes, customs, responsa, etc., about his beloved teacher. He died ca. 1490.

ולא רוצה להתיר ליטול לאיש צפרניו בעומר אפילו בע"ש.

4

Sefer Roke'ah siman 212 - R. Ben Yehuda of Worms (1165-1230)

Born in Mainz, he traveled and studied in many of the centers of learning in Germany and northern France. He spent most of his life in Worms. Eleazar was a member of the Kalonymus family, one of the most important German-Jewish families of that period. His father Judah b. Kalonymus, one of the leading scholars of his generation, taught his son both *halakhah* and esoteric theology. Judah b. Samuel, he-Hasid ("the Pious"), the leading figure in the Hasidei Ashkenaz movement, to whom Eleazar was related, was, however, his main teacher in the latter field and R. Moses ha-Kohen and R. Eliezer of Metz were his most prominent teachers in *halakhah*. Eleazar witnessed and suffered personally from the new outburst of persecution of the Jews by the Crusaders at the end of the 12th and the beginning of the 13th century. On a number of occasions in his commentary on the prayers, one of his major works, he noted the events that befell Worms, especially during the persecutions that followed the fall of Jerusalem to Saladin. In one of these persecutions, Eleazar's wife, daughter, and son were murdered, and he was severely injured. This tragedy was described by him in detail both in a story and in a poem.

בוירמ"ש מתענין על גזירה שהיה ברי"ח סיון ונהגו לקרות בשחרית בראש חודש ולערב ויהל דרשנו. וט' באב וי"ז בתמוז וצום גדליה ועשרה בטבת וצום אסתר מפטיר למנחה. נוהגין שלא להתפלל ענגו כי אם שליח ציבור בשחרית ושאר ציבור במנחה פן יארע אותו בולמוס ויצטרך לאכול:

ספר מנהג טוב

← לא ידענו שם המחבר ותולדותיו וגם לא נדע כנורו עיר מולדתו אבל
 (1) מספרים קטנים במנהגים נוכל למצוא בהם רמזים על היי מקבצם. הוא היר
 (2) אחד מחסידי איסליא¹ שהי באחת מערי הנמל על שפת הים²
 (3) אשר אסף את המנהגים סתוך מסרי מנהגים שכאו סאשכנו ומצורח ואשר
 (4) ראה ממוריו אחר שנת ליג (11273³). חומרת המנהגים קבל המעתיק על עצמו
 (5) ומנסת קברצו להיות המנהגים שגורים כסיו ולמען יוכל לקיים בקל⁴. מסורו
 (6) מסור נקי וחסידותו חסידות האסקעזית הנגלה במנהגי האשכנזים והצרפתים כימי
 הכינים וגם רבי העינניים והצומות אשר ידבר אודותם נובעים מטעין המנהגים
 היוצא מהתלאות שעברו על ישראל בצוק העתים. מקור נאמן החבור לקורות
 הקולמורא ולחיים הסנימיים של ישראל בימים ההם. המחבר מוכיר גם כן חיבורו
 כס' ניד בשם שבועת העדות שכתב: ומנהג טוב שלא לשחוק לשום שחוק
 בעולם ואסיי בפירות ופרקחות וכיוצא בהן לכד כחולו של סועד וברית טילה
 כאשר כתבתי בשבעת העדות⁵.

סא) ומנהג טוב שלא להסתר ויאלא לחנך כמות וישום דבר הדין
 ולהתענג במהיץ ולעשות צפורניו מאחר הפסח עד עצרת לכבוד החסיד
 החמים והישרי שצמרו עצמן על קדושת ה' אבל כיום ליג בעומר מת
 בכל אילו ספני הנם יהיה ומליג ועד עצרת במקומו עומד לחומר.

(w)

Encyclopedia Judaica

First Crusade: Frequently their assistance to the attacked Jews was passive at the most. It was in the region where the crusaders assembled that violence broke out, in the weeks between Passover and Shavuot. The rioting continued until Tammuz (June–July). On the eighth of Iyyar (May 3, 1096), the crusaders surrounded the synagogue of Speyer; unable to break into it, they attacked any Jews they could find outside the synagogue, killing eleven of them. One of the victims, a woman, preferring death to conversion, the only choice left open by the crusaders, inaugurated the tradition of freely accepted martyrdom. *Kiddush ha-Shem*, martyrdom for the glory of God, thus became the exemplary answer of Jews threatened in their life and faith by the crusaders. On the 23rd of Iyyar (May 18, 1096) Worms suffered a similar fate. The crusaders first massacred the Jews who had remained in their houses, then, eight days later, those who had sought an illusory refuge in the bishop's castle. The victims numbered about 800; only a few accepted conversion and survived, the great majority choosing to be killed or suicide rather than apostasy. Hearing of the massacre, the Jews of Mainz asked for the bishop's protection, paying him 400 pieces of silver to this end. When the crusaders, led by Emicho, arrived outside the town on the third of Sivan (May 27, 1096), the burghers hastened to open the gates. The Jews took up arms under the leadership of Kalonymus b. Meshullam. Weakened through fasting, for they had hoped to avert the disaster through exemplary piety, the Jews had to retreat to the bishop's castle; however the latter could do nothing for them, as he himself had to flee before the combined assault of crusaders and burghers. After a brief struggle, a wholesale massacre ensued. More than 1,000 Jews met their deaths, either at the enemy's hands or their own. Those who managed to escape were overtaken; almost no one survived. A comparable disaster occurred in Cologne, where the community was attacked on the sixth of Sivan (May 30, 1096). The bishop dispersed the town's Jews in order to hide them in nearby localities: at Neuss, Wevelinghofen, Eller, Xanten, Mehr, Kerpen, Geldern, and Ellen. The crusaders located them and a bloodbath followed. At Trier the bishop could not protect his Jews, as he himself had to go into hiding, and he consequently advised them to become Christians. The great majority refused, preferring suicide. At Regensburg, all the Jews were dragged to the Danube where they were flung into the water and forced to accept baptism. At Metz, Prague, and throughout Bohemia, one massacre followed another. These came to an end when Emicho's crusaders were decisively halted and crushed by the Hungarians, who, incensed by their excesses when they poured through the country, had risen against them. Seeing in this the hand of God, the Jews promptly set about reconstructing their ruined communities. There had been more than 5,000 victims. Meanwhile, the crusaders had reached Jerusalem (June 7, 1099), and the siege had begun. The city was captured on July 15, with Godfrey entering it through the Jewish quarter, where inhabitants defended themselves alongside their Muslim neighbors, finally seeking refuge in the synagogues, which were set on fire by the attackers. A terrible massacre ensued; the survivors were sold as slaves, some being later redeemed by Jewish communities in Italy. The Jewish community of Jerusalem came to an end and was not reconstituted for many years, but the Jewish centers in Galilee went unscathed. However, the great community of Ramleh dispersed, as did that of Jaffa, so that overall the Jewish community in the Holy Land was greatly diminished.